

Kód kursu: SP7MP_MTP2

Č. úkolu: Závěrečný projekt

Jméno: Martina Veselá

A: kvantitativní výzkum

TÉMA:

Facebook jako prostředek kyberšikany

VÝZKUMNÝ PROBLÉM:

Zaměřuje se na žáky 2. stupně ZŠ, kteří byli vystaveni kyberšikaně a především zjišťuje vliv používání Facebooku na jejich zkušenosti s kyberšikanou.

HL. OTÁZKA:

Jaký má vliv používání Facebooku na zkušenosti žáků 2. stupně ZŠ s kyberšikanou?

Vedlejší otázky:

Byli vystaveni častěji kyberšikaně žáci, kteří používají Facebook, než žáci, kteří Facebook nepoužívají?

Byly vystaveny kyberšikaně prostřednictvím sociální sítě Facebook častěji dívky než chlapci?

Mají uživatele Facebooku kteří, byli vystaveni kyberšikaně sourozence (starší, mladší, nevlastní) nebo jsou jedináčci?

Proč je zvolené téma relevantní?

S kyberšikanou se setkáváme nejčastěji na druhém stupni základních škol, kde většina žáků aktivně používá jednu ze sociálních sítí Facebook, proto je výzkum zaměřen právě na tuto rizikovou skupinu.

Mnoho uživatelů na Facebooku vystavuje své osobní až intimní informace v podobě fotografií, videí, apod. Tyto informace mohou být snadno zneužity a rozšířeny jinými uživateli, takže Facebook v tomto případě slouží jako prostředek kyberšikany. Jinými prostředky kyberšikany jsou např. email, chat, diskusní fóra, instant messaging, webové stránky, blogy, mobilní telefon a jiné sociální sítě. Předpokládám však, že Facebook vzhledem k jeho oblíbenosti bude zároveň sloužit jako jeden z nečastějších prostředků kyberšikany.

Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zjištění, zda žáci 2. stupně ZŠ, kteří byli vystaveni kyberšikaně, používají Facebook a jestli právě tato sociální síť má vliv na jejich osobní zkušenosti s kyberšikanou. Dále bych chtěla zjistit, zda jsou kyberšikaně častěji vystaveni dívky než chlapci a zda mají či nemají sourozence.

Pomocí preventivních opatření, např. přednáškami o bezpečném používání internetu, lze dosáhnout snížení rizika stát se obětí kyberšikany u uživatelů Facebooku.

Hypotézy:

Teoretická:

1. Zkušenost s kyberšikanou je ovlivněna používáním Facebooku.

Pracovní:

1. Častěji jsou vystaveni kyberšikaně žáci, kteří používají Facebook, než žáci, kteří Facebook nepoužívají vůbec.
2. Žáci 2. stupně základní školy používají ke komunikaci častěji Facebook, než ostatní informační komunikační technologie.
3. Častěji jsou vystaveny kyberšikaně přes sociální síť Facebook dívky než chlapci.
4. Častěji jsou vystaveny kyberšikaně přes sociální síť Facebook žáci bez sourozence než žáci, kteří sourozence mají.
5. Facebook je ke kyberšikaně zneužíván častěji než ostatní informační komunikační technologie.

Koncept:

Zkušenost s kyberšikanou					KONCEPT
Prostředek	Forma	Příčina	Doba	Informovanost	DIMENZE KONCEPTU
Uživatelé, kteří se stali obětí kyberšikany mohou přiznat jakou formou a pomocí jakých prostředků kyberšikana probíhala, jak dlouho trvala, jaké si myslí, že byly hlavní příčiny a zda ví kdo byl agresorem a také jestli byli před jejím začátkem informováni o jejím nebezpečí.					KONCEPTUALIZACE
Indikátor č. 1 Prostředek kyberšikany -mobilní telefon (SMS, MMS...) -internet (sociální síť -IM, chat, email...)	Indikátor č. 2 Forma kyberšikany -zneužití osobních informací -zveřejnění intimních médií -lži, pomluvy...	Indikátor č. 3 Příčina, důvod proč se stali obětí a kým byla oběť kyberšikanovaná -sociální -rasové nebo jiné odlišnosti, handicap...	Indikátor č. 4 Trvání kyberšikany a informovanost o jejím nebezpečí před začátkem kyberšikany	OPERACIONALIZACE	

Tabulka 1: Zkušenost s kyberšikanou

Pravidelnost používání Facebooku					KONCEPT
Místo návštěvy	Prostředek připojení	Délka návštěvy	Pravidelnost	Přátelé	DIMENZE KONCEPTU
Používání Facebooku u jeho uživatele závisí na pravidelnosti a délce návštěvy profilu, dále je podstatné místo a prostředek k připojení se na Facebook, také uživatelé, které má uživatel v seznamu přátel a se kterými komunikuje.					KONCEPTUALIZACE
Indikátor č. 1 Prostředí připojení se na Facebook -doma -ve škole -u kamaráda...	Indikátor č. 2 Prostředek připojení -mobilní telefon -PC...	Indikátor č. 3 Pravidelnost navštěvování Facebooku -délka a obvyklá doba připojení	Indikátor č. 4 Přátelé -počet -virtuální či osobní přátelé -komunikace s nimi	OPERACIONALIZACE	

Tabulka 2: Pravidelnost používání Facebooku

Uživatelé Facebooku		KONCEPT
Dívky	Chlapci	DIMENZE KONCEPTU
Používání Facebooku a může záviset také na pohlaví uživatele a na tom, jestli uživatel má sourozence, nebo ne. (Dítě může používat FB, protože to vidí u starších sourozenců...)		KONCEPTUALIZACE
Indikátor č. 1 Sourozenci uživatele - má starší sourozence (bratr, sestra) - má mladší sourozence (bratr, sestra) - má starší i mladší sourozence (bratr, sestra) - nemá sourozence - má vlastní či nevlastní sourozence		OPERACIONALIZACE

Tabulka 3: Uživatelé Facebooku

Výzkum:

Strategii výzkumu jsem určila výzkum kvantitativní, protože kyberšikana, které je v dnešní době vystaveno více než dvě třetiny dětí, je novodobý fenomén, se kterým se setkáváme i na sociální síti Facebook.com.

Výzkumnou populací budou v tomto případě žáci 2. stupně ZŠ, protože právě u této rizikové skupiny se s kyberšikanou setkáváme nejčastěji.

Při výběru vzorku použiji náhodný výběr na několika základních školách v jihomoravském kraji.

Jako nejvhodnější metodu pro sběr dat pro tento výzkum jsem zvolila online dotazník, který bude umístěn na webových stránkách škol, ve kterých bude výzkum probíhat.

Podle mého názoru je v případě tohoto výzkumu online dotazník vhodnou metodou pro sběr dat, protože respondenti mohou dotazník vyplnit na PC sami doma, kde na ně nepůsobí školní prostředí, které jim nezaručuje úplnou anonymitu při vyplňování papírového dotazníku- nemají kolem sebe spolužáky, kteří by mohli výzkum nějak ovlivnit, např. napovídáním, opisováním, apod. Online dotazník zaručí respondentům anonymitu, takže by mohli být zároveň otevřenější u citlivých otázek, na které by např. při rozhovoru neodpověděli.

Výhodou online dotazníků jsou také filtrační otázky, které se používají v případech, kdy by na následující otázku měla odpovídat jen část respondentů, která vlastní určitou proměnnou. Tyto otázky pomohou odlišit respondenty, kteří byli vystaveni kyberšikaně, a tak jejich odpovědi mohou být pokládány za závažnější. Negativní odpověď na otázku vede k pokynu, aby respondent přeskočil jednu nebo sérii otázek pro něj irelevantních, což je pro respondenty výhodou při vyplňování online dotazníku a zároveň filtrační otázky umožní jednodušší zpracování dat. Také celkové zpracování dat online dotazníku je jednodušší než u papírové formy dotazníku.

Nevýhodou online dotazníku může být např. neochota, nezájem či nepravdivé odpovídání na otázky dotazníku nebo ovlivnění rodiči respondenta při vyplňování dotazníku, ale předpokládám, že většina respondentů bude vyplňovat online dotazník dle daných pokynů.

Předvýzkum bude proveden na malé skupině žáků 2. stupně ZŠ formou online dotazníků a poté rozhovorem týkající se vyplňování dotazníku pro zpětnou vazbu a pro ověření či zlepšení kvality tohoto měřicího nástroje.

Úryvek z dotazníku

V dotazníku budou použity strukturované, polostrukturované i otevřené otázky.

ÚVOD:

Dobrý den,

jmenuji se Martina Veselá a jsem studentkou pedagogické fakulty MU. Ve své diplomové práci se věnuji problematice kyberšikany a její souvislosti s používáním Facebooku u žáků 2. stupně ZŠ.

Dotazník, který máte před sebou, obsahuje otázky týkající se používání internetu, Facebooku a také otázky týkající se problematiky kyberšikany. U každé otázky je vysvětleno jak postupovat při vyplňování dotazníku, jeho vyplnění by Vás nemělo stát více jak 15 minut času. Prosím Vás proto, abyste si těchto 15 minut našli a pomohli mi tak tuto problematiku prozkoumat. Ubezpečuji Vás, že dotazník je zcela anonymní, takže se nemusíte bát odpovídat přesně a pravdivě.

1. Máš svůj profil na sociální síti Facebook?

ANO x NE

2. Jak často se Facebook přihlašuješ?

- a) Každý den
- b) Několikrát týdně
- c) Jednou za týden
- d) Jednou za 14 dní
- e) Jednou za měsíc
- f) Méně často než jednou za měsíc

3. Kde se nejčastěji na Facebook přihlašuješ?

- a) Doma
- b) Ve škole
- c) U kamaráda
- d) Jinde:.....

4. Co nejčastěji na Facebooku děláš?

- a) Komunikuji s přáteli
- b) Hraji hry
- c) Prohlížím si fotografie a videa
- d) Vkládám fotografie nebo videa
- e) Upravuji si svůj profil (přidávám své osobní fotografie, videa, apod.)
- f) Jiné:.....

5. Co všechno obsahuje tvůj profil na Facebooku?

- Osobní fotografie
- Osobní videa
- Informace o mně
- Fotografie a videa s mými kamarády

6. Kolik máš na Facebooku přátel?

- a) Kolem 50 přátel
- b) Kolem 100 přátel
- c) Kolem 200 přátel
- d) Kolem 300 přátel
- e) Kolem 400 přátel
- f) 500 a více přátel

7. Máš v přátelích na Facebooku přidané osoby, které:

- Osobně dobře znáš
- Znáš ze školy
- Znáš pouze od vidění
- Znáš pouze z Facebooku
- Neznáš

8. Víš co je to kyberšikana (počítačová šikana)?

ANO x NE

9. Stalo se ti někdy, že tě někdo obtěžoval na internetu?

ANO x NE

10. K čemu toto obtěžování přirovnáš:

- Pomluvy a lži zveřejněné na internetu
- Upravené fotografie
- Trapná videa
- Urážení a nadávání
-

11. Myslíš, že se ve tvém případě jednalo o kyberšikana?

ANO x NE x NEVÍM

12. Víš, kdo tě takto obtěžoval?

- Spolužák
- Spolužačka
- Bylo jich více
- Kamarád
- Kamarádka
- Někdo, koho znám ze školy
- Někdo, koho znám pouze od vidění
- Někdo, koho znám pouze z Facebooku
- Nevím, kdo to byl

13. Kvůli čemu myslíš, že tě někdo takto obtěžoval?

.....
.....

14. Jakým způsobem obtěžování probíhalo?

- Přes SMS nebo MMS zprávy
- Telefonováním
- Na sociální síti Facebook.com
- Na sociální síti Myspace.com, Lide.cz, Spolužáci.cz, apod.
- Přes E-mail
- Přes chat, diskuse nebo ICQ
- Přes videosevery (Youtube.com, Stream.cz, apod.)
- Přes Weby nebo Blogy
-

Závěr:

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku.

Literatura:

1. HANDL, Jan. <http://www.lupa.cz> [online]. 2009. Kyberšikana na vzestupu. Dostupné na WWW: <<http://www.lupa.cz>: <http://www.lupa.cz/clanky/kybersikana-na-vzestupu/>>.
2. <http://cms.e-bezpeci.cz> [online]. 2008. [Přibývá děti, které se na vlastní kůži přesvědčily o tom, co je to kyberšikana](http://cms.e-bezpeci.cz/index.php/veda-a-vyzkum/222-pribyva-deti-ktere-se-presvedcily-o-tom-co-je-kybersikana). Dostupné na WWW: <<http://www.e-bezpeci.cz/index.php/veda-a-vyzkum/222-pribyva-deti-ktere-se-presvedcily-o-tom-co-je-kybersikana>>.
3. <http://www.minimalizacesikany.cz> [online]. 2008. Co je to kyberšikana. Dostupné na WWW: <<http://www.minimalizacesikany.cz/sikana-a-mobily/176-co-je-to-kyberikana>>.
4. <http://www.saferinternet.cz> [online]. 2009. Sociální sítě. Dostupné na WWW: <<http://www.saferinternet.cz/pro-rodice/socialni-site>>.
5. KOLÁŘ, Michal. <http://www.msmt.cz/> [online]. 2004. Školní program proti šikanování. Dostupné na WWW: <<http://aplikace.msmt.cz/HTM/KTSkolniprogramprotisikanovani.htm>>.
6. KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování : Cesta k zastavení epidemie šikanování ve školách*. 1. vyd. Praha : Portál, 2001. 255 s. ISBN 80-7178-513-X.
7. MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 1. vyd. Praha : Grada, 2009. 152 s. ISBN 978-80-247-2310-5.
8. ONLINE SAFETY INTITUTE z.s.p.o. *Užitečné internetové tipy pro rodiče starších dětí (nad 10let)*. Praha : Úřad vlády v rámci kampaně Stop násilí na dětech 2009, 2009. ISBN 978-80-7440-009-4.
9. PONĚŠICKÝ, Jan. *Agrese, násilí a psychologie moci*. 1. vyd. Praha : Triton, 2004. 226 s. ISBN 80-7254-593-0.

- 10.** ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi : Jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. 1. vyd. Praha : Portál, 1995. 95 s. ISBN 80-7178-049-9.
- 11.** ŘÍČAN, Pavel., & JANOŠOVÁ, Pavlína. *Jak na šikanu*. 1.vyd. Praha : Grada, 2010. 160 s. ISBN 978-80-247-2991-6.
- 12.** SPURNÝ, Joža. *Psychologie násilí: o psychologické podstatě násilí, jeho projevech a způsobech psychologické obrany proti němu*. 1. vyd. Praha : Eurounion, 1996. 134 s. ISBN 80-85858-30-4.
- 13.** VANÍČKOVÁ, Eva. *Interpersonální násilí na dětech*. 1. vyd. Praha : Úřad vlády v rámci vládní kampaně Stop násilí na dětech, 2009. ISBN 978-80-7447-001-8.

Doporučila bych zvážit, zda se opravdu zaměřit na facebook, je jasné, že ten kdo ho má, bude častěji šikanován přes něj, zatímco ten kdo ho nemá, bude třeba šikanován jinak. Ale jinak nemám žádné vážné výhrady, až na nepřesnosti, které jsem zmínila v komentářích.